

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

30 juni 1998

ONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het Recht van de Zee, en de bijlagen, ondertekend in Montego Bay op 10 december 1982, en de Overeenkomst inzake de toepassing van deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982, en de bijlage, ondertekend in New York op 28 juli 1994

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Carl Decaluwé**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Jan Béghin, Carl Decaluwé, Paul Dumez, Jef Van Looy, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

1067 (1997-1998)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	
I.1.	Algemene achtergrondschets en aard van het Zeerechtverdrag	4
I.2.	Problemen met Deel XI van het Zeerechtverdrag	4
I.3.	Vlaanderen en het Zeerechtverdrag	5
I.4.	De intern-Belgische bevoegdheidsverdeling en het nieuwe recht van de zee	6
II.	Algemene bespreking	
II.1.	Ambivalent karakter van het Zeerechtverdrag	7
II.2.	De diverse mariene zones	8
II.3.	De exclusieve economische zone (EEZ)	9
II.4.	De vrijheid van de volle zee versus de "nationalisering" van delen van de zee in het Zeerechtverdrag	10
II.5.	Het continentaal plat	11
II.6.	Blijvende bezwaren inzake Deel XI van het Zeerechtverdrag	12
II.7.	Beperkte relevantie van het Zeerechtverdrag voor Vlaanderen	13
II.8.	De Belgische bevoegdheidsverdeling in relatie tot het voorkomen en bestrijden van milieurampen op zee	13
III.	Stemmingen	
III.1.	Artikelsgewijze stemming	14
III.2.	Eindstemming	14
BIJLAGEN		15

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op datum van dinsdag 16 juni 1998 het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het Recht van de Zee, en de bijlagen, ondertekend in Montego Bay op 10 december 1982, en de Overeenkomst inzake de toepassing van deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982, en de bijlage, ondertekend in New York op 28 juli 1994, ten gronde besproken, en goedgekeurd.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

I.1. Algemene achtergrondschets en aard van het Zeerechtverdrag

De minister-president wijst er bij de aanvang van zijn uiteenzetting op dat de Verenigde Naties het jaar 1998 hebben uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Oceaan. Overal ter wereld moeten conferenties en tentoonstellingen (denken we bijvoorbeeld aan de Expo in Lissabon) er de aandacht op vestigen dat de oceanen nog lang geen patrimonium van de mensheid zijn. De vraag of de wereldoceanen van niemand, van iemand, of, als patrimonium van de mensheid, van allen zijn, blijft de gemoederen beroeren. Ook na de inwerkingtreding van het Verdrag over het Zeerecht van de Verenigde Naties (ook aangeduid als UNCLOS : United Nations Convention on the Law of the Sea), zorgen die vragen nog steeds voor de nodige discussie.

Hoe het ook zij, het verdrag van 10 december 1982 is een nogal groots opgevat verdrag¹. Het heeft tot

¹ Zie : C. SANGER, *Ordering the Oceans – The Making of the Law of the Sea*, Londen, Zed books ltd., 1986, 225 p.

De derde zeerechtconferentie van de VN duurde van 1974 tot 1982, en telde meer dan 160 deelnemers (staten en bevrijdingsbewegingen). Het uiteindelijke resultaat omvat niet enkel een codificatie van het gewoonterecht, maar ook tal van nieuwe regelingen.

doel alle aspecten van het zeerecht (visserij, scheepvaart, afbakening en statuut van zeegebieden, bescherming van het milieu, beslechting van geschillen, uitoefening van rechtsmacht, enz.) te regelen. Het zal in de plaats treden van de in de verdragen van Genève van 1958 vastgestelde regeling. Hierbij weze overigens ook opgemerkt dat het merendeel van de bepalingen van dit verdrag op dit ogenblik al gelden als internationaal bindend gewoonterecht.

I.2. Problemen met Deel XI van het Zeerechtverdrag

Alle staten erkennen de waarde van dit verdrag. Alleen met Deel XI rees, al van tijdens de onderhandelingen voorafgaande aan 1982, evenwel een fundamenteel probleem. Deel XI van het Zeerechtverdrag regelt met name de exploitatie van de minerale rijkdommen (in casu voornamelijk metaalknollen) in de zeebodem, voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht van de staten. Dit "Gebied" werd uitgeroepen tot "gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid". Volgens de eerst uitgedokterde regeling wordt het beheer van de exploitatie van het "Gebied" opgedragen aan een nieuwe internationale organisatie (de "Internationale Zeebodemautoriteit"). Dit stuitte op het verzet van alle Westerse landen, en later van alle industrielanden, omdat deze van oordeel waren dat het oorspronkelijke Deel XI te weinig ruimte liet voor particulier initiatief, en neerkwam op een internationale collectivisatie.

Om die redenen heeft België, bij de ondertekening van het Verdrag inzake het recht van de zee op 5 december 1984², een verklaring afgelegd waarin de bekrachtiging van het verdrag verbonden wordt aan de voorwaarde dat Deel XI zou worden herzien³. Dit gebeurde in nauwe samenspraak met alle andere EU-lidstaten en de overgrote meerderheid van de industrielanden. Daar komt nog bij dat sedertdien de schattingen inzake het economisch belang van de exploitatie van metaalknollen⁴ van

² Het weze hierbij opgemerkt dat België pas als 150e land het Zeerechtverdrag ondertekende. Naast het probleem van de ondertekening stelde zich het probleem van de ratificatie op een nog veel acutere wijze. Zo trad het Zeerechtverdrag in zijn oorspronkelijke vorm pas op 16 november 1994 in werking. Pas toen ratificeerde het zestigste land immers UNCLOS III. Onder die zestig landen bevond zich echter geen enkel industrieland.

³ Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten weigerden om dezelfde reden zelfs om het verdrag te ondertekenen.

⁴ Het ware eigenlijk correcter om te spreken van "poly-metaalknollen" omdat deze zowel mangaan, koper, kobalt als nikkel kunnen bevatten. Ze worden aangetroffen op 3.000 à 4.000 meter diepte.

de zeebodem aanzienlijk zijn bijgesteld in neerwaartse richting⁵. De oorspronkelijke regeling waarin Deel XI voorzag, bleek daardoor ook node-loos log en duur.

Om een aanpassing – waarbij rekening wordt gehouden met zowel de bezwaren van de industrielanden als met de huidige economische vooruitzichten – van Deel XI mogelijk te maken, is een "Overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van Deel XI" van het verdrag gesloten en op 28 juli 1994⁶ voor ondertekening opengesteld. Volgens deze overeenkomst is geen omslachtig institutioneel apparaat nodig, aangezien de zeebodem-exploitatie waarschijnlijk pas over vijftien of twintig jaar mogelijk zal zijn.

Deze Overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van Deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982 werd op 29 juli 1994 door België ondertekend. Ook de overige lidstaten van de Europese Unie en de Unie zelf hebben de overeenkomst ondertekend.

Dit verklaart meteen ook waarom een verdrag dat al in 1982 werd ondertekend, pas 16 jaar later aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Alle andere in België betrokken parlementen doorlopen op dit ogenblik de parlementaire instemmings-procedure. Het Zeerechtverdrag is immers een

gemengd verdrag waarbij zowel de federale overheid als de gewesten bevoegd zijn⁷.

1.3. Vlaanderen en het Zeerechtverdrag

In zijn, in constitutioneel opzicht zeer interessant, en in verenigde kamers gegeven, advies van 22 april 1997 wijst de Raad van State erop dat een aantal bepalingen van dit gemengd verdrag betrekking hebben op aangelegenheden die in de interne rechtsorde behoren tot de bevoegdheden van de gewesten. De bepaling van artikel 167, §1, eerste lid van de Grondwet (die verdragsrecht toekent aan de gemeenschappen en gewesten voor de aangelegenheden waarvoor zij door of krachtens de Grondwet bevoegd zijn) wijst volgens de Raad van State op een materiële bevoegdheidsverdeling. Aangezien op het internationaal vlak enkel met de materiële bevoegdheidsregels rekening moet worden gehouden, kunnen territoriale bevoegdheidsbeperkingen (de gewesten kunnen geen bepalingen van intern recht vaststellen in verband met

⁵ Dit respectievelijk omwille van de dalende grondstofprijzen, en omwille van de technologische moeilijkheden en de daaruit voortvloeiende kosten die verbonden zijn aan de exploitatie van de zeebodem.

⁶ Op initiatief van de Secretaris-Generaal van de VN had tussen 1990 en 1994 meermaals overleg plaatsgevonden tussen de belanghebbende ontwikkelingslanden en de industrielanden. Het was dit overleg dat uiteindelijk leidde tot het opstellen van de overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van Deel XI van het Zeerechtverdrag. Dit akkoord werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen op 28 juli 1994, met een meerderheid van 121 leden voor, geen enkel lid tegen, en 7 onthoudingen. Voor die staten die voorheen reeds de oorspronkelijke versie geratificeerd hadden wordt er van uitgegaan dat zij zich – behoudens uitdrukkelijk andersluidende verklaring – eveneens verbinden tot de overeenkomst inzake Deel XI.

⁷ In het federale België is de verdeling van de bevoegdheden m.b.t. maritieme aangelegenheden de volgende. Alle wateren aan de landzijde van de basislijn vallen onder de gewestelijke bevoegdheidssfeer, alle wateren gelegen aan de zeezijde van de basislijn vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid. In termen van het internationaal zeerecht zou dit kunnen vertaald worden als : de interne wateren behoren tot de bevoegdheid van de gewesten, alle andere maritieme gebieden waarover de kuststaat enige jurisdictie uitoefent behoren daarentegen tot de bevoegdheid van de federale overheid. Dit houdt in dat de federale overheid thans zowel bevoegd is voor de territoriale zee, de aansluitende zone, het continentaal plat als de visserijzone (en in de toekomst eventueel ook de exclusieve economische zone EEZ. Het toepassen van dit criterium van de basislijn kan in de Belgische context echter überhaupt niet rechtlijnig gebeuren. Zo behoren sinds de staatshervorming van 1988 art. 6, §1, X, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot Hervorming der Instellingen de waterwegen en havens, alsook hun aanhorigheden, de zee-wering, en de loods- en bebakeningsdiensten van en naar de havens, evenals de sleepdiensten en reddingsdiensten op zee tot de gewestelijke bevoegdheden. Hierdoor is het Vlaamse Gewest bevoegd om zowel in de territoriale wateren als op het continentaal plateau alle werken en activiteiten uit te voeren, met inbegrip van het baggeren, die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de openbare werken en vervoer betreffende de waterwegen en hun aanhorigheden. Inzake milieu-aangelegenheden zijn de bevoegdheden zeewaarts van de basislijn sensu stricto nog altijd volledig federaal, maar de facto lijkt zich een evolutie af te tekenen waarbij het Vlaamse Gewest en de federale overheid terzake bijzonder sterk samenwerken.

gebiedsdelen die buiten hun grondgebied gelegen zijn, zoals bijvoorbeeld de volle zee) niet op dit vlak worden doorgetrokken. Gelet op de materiële bevoegdheid van de gewesten, is het Vlaams Parlement bevoegd om het Zeerechtverdrag goed te keuren (artikel 16, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen).

Hoe zullen nu de bepalingen van het Verdrag met betrekking tot de bescherming van het mariene milieu, door Vlaanderen moeten vertaald worden ?

Vooreerst dient hierbij benadrukt te worden dat de meeste bepalingen welke in Deel XII (bescherming en behoud van het mariene milieu) van het verdrag terug te vinden zijn, moeten beschouwd worden als kaderbepalingen. Het verdrag vertrouwt de uitwerking van deze bepalingen toe aan de staten en nodigt hen uit om op mondiale of regionale grondslag internationale regels, normen en aanbevolen praktijken en procedures uit te werken die verenigbaar zijn met het verdrag.

Op dit gebied participeert Vlaanderen reeds in heel wat "regionale" initiatieven. Door zijn geografische ligging is Vlaanderen uiteraard het meest betrokken bij de besluitvorming van internationale organisaties die bevoegd zijn om, bijvoorbeeld, de verontreiniging van de Noordzee te beperken en te voorkomen. Denken we hier maar aan het "Verdrag van Parijs van 22 september 1992 inzake de bescherming van het marien milieu van de Noord-oostelijke Atlantische Oceaan". Dit verdrag werd door Vlaanderen goedgekeurd bij decreet van 19 april 1995⁸.

Van niet minder belang is de implementatie van de Europese regelgeving, waaronder de richtlijnen met een duidelijk belang voor de bescherming van het mariene milieu en de Noordzee.

Er mag dus geconcludeerd worden dat de doorwerking van het Zeerechtverdrag in Vlaanderen in hoofdzaak gebeurt via de toepassing van andere mondiale of regionale initiatieven, waarin de principes van het Zeerechtverdrag worden uitgewerkt, of door de implementering van Europese regelgeving. Als mondiaal verdrag heeft het Zeerechtverdrag dus eerder een symbolische en morele waarde en zal "an sich" dan ook geen nieuwe, bijkomende verplichtingen creëren ten opzichte van Vlaanderen.

Uiteraard zal bij gebeurlijke aanpassingen van de regelgeving rekening dienen te worden gehouden met een geïntegreerde aanpak van de problematiek in functie van het integraal waterbeheer. Het is dus weinig zinvol al te vlug bepaalde deelaspecten aan te pakken zonder rekening te houden met op stapel staande wijzigingen in verwante reglementeringen.

1.4. De intern-Belgische bevoegdheidsverdeling en het nieuwe recht van de zee

Er kan daarbij ook niet worden voorbijgegaan aan de grenzen die in de interne rechtsorde aan de bevoegdheid van de gewesten gesteld worden op het materieel en op het territoriaal vlak. Deze beperkingen blijven wegen op de rol van Vlaanderen (d.w.z. het Vlaamse Gewest) bij het realiseren van een integraal kustzonebeheer. Inderdaad is de federale overheid zowel intern-rechtelijk als internationaalrechtelijk bevoegd voor de bescherming van de kustwateren en de volle zee⁹. Waarbij de minister-president zijdelings verwijst naar de memorabele discussies in 1977 en 1978 over de interrelatie tussen de begrenzing van de internationale wateren, het continentaal plat en de oppervlakte van het grondgebied van elk der gewesten. Deze discussie was immers rechtstreeks relevant in het licht de drie parameters (oppervlakte, opbrengst van de personenbelasting en bevolkingsaantal) die de dotaties determineerden¹⁰.

⁸ Zie ook Stuk 1067 (1997-1998) – Nr. 1, 11-13. Stuk 702 (1994-1995) – Nrs 1 & 2 : Ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu van de Noordoostelijke Atlantische Oceaan, en van de bijlagen, opge maakt in Parijs op 22 september 1992 (Nr. 1), en het verslag daarover uitgebracht door de heer Jef Sleenckx (Nr. 2). Publicatie in het Belgisch Staatsblad van 4 oktober 1995.

⁹ Zie hiervoor : R. FRANCKX, "De Belgische Staatshervorming en het Zeerecht", *B.T.I.R.*, 1994, 244-283.

¹⁰ In een nota (Gedr. St. Kamer, 1979-1980, 627, nr. 12) had de toenmalige nationale regering zich geëngageerd om een afzonderlijk wetsontwerp inzake het toekennen van bevoegdheden over de territoriale zee en het continentaal plat in het parlement in te dienen. Dit had moeten gaan in de richting van een uitbreiding van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake bescherming van de kustwateren en het natuurbehoud tot de territoriale zee en het continentaal plat. Een dergelijk wetsontwerp werd uiteindelijk echter niet ingediend.

Vlaanderen is daarom vooralsnog niet bevoegd voor zeevisserij. En inzake natuurlijke rijkdommen is de Vlaamse bevoegdheid beperkt tot het grondgebied van Vlaanderen, t.t.z. het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Al wat natuurbehoud, visserij, scheepvaart, ontginning en andere gebruiksfuncties in de territoriale zee en andere mariene rechtsgebieden betreft, blijft federale bevoegdheid¹¹.

Wil Vlaanderen zijn geografische verbondenheid met de Noordzee uitspelen, om zich op te werpen als rentmeester van het mariene milieu, dan dient verder denkwerk te worden verricht nopens wat terzake een optimale bevoegdheidsverdeling zou kunnen zijn. Dit teneinde met een degelijk onderbouwd standpunt naar buiten te kunnen komen van zodra zulks aan de orde komt.

De minister-president rondt zijn betoog af door erop te wijzen dat hij zich hier beperkt heeft tot het weergeven van een aantal hoofdelementen met betrekking tot de zin, de draagwijdte en de al dan niet aanwezige praktische consequenties van de ratificatie van het voorliggende verdrag. Eveneens wijst hij nog eens op de in fine ontwikkelde beschouwingen en opmerkingen over de (cultuur)-historische opdracht die Vlaanderen zou kunnen vervullen in het licht van een dergelijk algemeen verdrag, en dan meer bepaald ook de opdracht die we mee kunnen waarmaken wanneer het gaat over het mariene milieu zoals dat hier het geval is. Ook binnen de huidige (wat onbevredigende) stand van bevoegdheden moet Vlaanderen overigens reeds al doen wat het kan. Waarbij de minister-president concludeert dat er nog tal van – in het geheel niet communautair geladen – interessante perspectieven open staan in het licht van de opdrachten die Vlaanderen in de toekomst bijkomend wil vervullen.

¹¹ In tegenstelling tot wat het geval is voor het Vlaamse Gewest, impliceert de ratificatie van het Zeerechtverdrag en het akkoord van 1994 voor de federale overheid wél dat er interne wetgeving zal moeten worden aangepast op bepaalde punten. Ten gevolge van overleg dat heeft plaatsgegrepen tussen de federale ministers die betrokken zijn bij de uitvoering van het verdrag, zijn nu twee wetsontwerpen in voorbereiding, respectievelijk ter creatie van een exclusieve economische zone door België, en ter bescherming van het mariene milieu. De voorgenomen maatregelen moeten meer bepaald intern-rechtelijke uitvoering geven aan – in het bijzonder – Deel V (exclusieve economische zone) en Deel XII (bescherming van het mariene milieu). In de toekomst zullen overigens ook nog andere interne maatregelen vereist zijn, hoofdzakelijk voor het kwestieuze Deel XI van het verdrag, zoals dit werd gewijzigd door het akkoord van 1994.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1. Ambivalent karakter van het Zeerechtverdrag

De heer Paul Van Grembergen meent te moeten constateren dat het Zeerechtverdrag in wezen een bundeling van goede intenties is, die, als het er echt op aan komt, echter weinig concreets bevat. Daar waar een doorsnee verdrag een uitgebalanceerd geheel van wederzijdse rechten en plichten inhoudt geldt dit hier nu eens niét. We hebben hier te maken met een soort consecratie van een aantal algemene begrippen en principes nopens de zee. Hetgeen dan echter weer zeker niet het geval is voor de overeenkomst aangaande de toepassing van Deel XI van het verdrag. In dat herziene deel komt zeer concreet de calculerende natuur naar boven van de industrielanden die zich preventief willen indekken ten aanzien van bepaalde toekomstige economische potentialiteiten aangaande de ontginning van de zeebodem. Zij willen op dit domein hun volledige vrijheid van handelen behouden. Het algemeen principiële karakter van het verdrag komt aldus bijna frontaal in botsing met een aantal zeer concrete calculaties. De zeebodem blijkt immers plotseling geen gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid meer te zijn dat moet bijdragen tot de ontwikkeling van de hele planeet, maar verwordt integendeel tot het uitverkoren en voorbehouden werkterrein voor maatschappijen uit de geïndustrialiseerde wereld die – anticiperend op de vooruitgang van de techniek – er een bijkomend en exclusief economisch wingewest willen van maken. Dit alles zorgt ervoor dat het verdrag in zijn geheel voortdurend baadt in een niet te misskennen dubbelzinnigheid.

Hoewel de heer Stefaan Platteau minstens deels de analyse van de heer Paul Van Grembergen onderschrijft, wens hij deze toch in dubbele zin te nuanceren. Vooreerst is het verdrag niet zozeer een symbooltekst, als wel een kaderverdrag dat de resultante is van een negen jaar durende epische diplomatieke onderhandeling om te komen tot een codificatieconventie van nooit geziene omvang, die letterlijk álle begrippen uit het zeerecht definieert. Waarbij hij ten tweede ook aanhaalt dat de nieuwe regeling van Deel XI inzake de exploitatie van de minerale rijkdommen van de zeebodem hem, in tegenstelling tot de vorige spreker, heel wat beter overkomt dan de oorspronkelijke versie ervan. Het is overigens mee omwille van de voor de industrielanden gunstig uitgevallen herziening van dit Deel XI dat de VLD vóór het verdrag zal stemmen.

De minister-president beaamt volgaarne dat het voorliggende verdrag inherent inderdaad geken-

merkt wordt door een zekere ambivalentie. Een dergelijke milde dubbelzinnigheid was echter zo goed als onvermijdelijk gezien de immense taak en de grote uiteenlopendheid van belangen waarvoor de onderhandelaars zich gesteld zagen.

II.2. De diverse mariene zones

De heer Paul Van Grembergen heeft uit de toelichting van de minister-president begrepen dat de territoriale zee vooralsnog Belgisch is¹². Tevens leert hij uit het verdrag dat daarbovenop nog een exclusieve economische zone komt. Van de minister-president had hij graag vernomen hoe deze twee begrippen en zones al dan niet met elkaar interageren. Deze exclusieve economische zone is voor België en Vlaanderen misschien maar van gering belang, maar zulks geldt zeker niet voor die landen die over een grote, naar de open zee gerichte, kustzone beschikken.

De minister-president antwoordt hierop dat diverse begrippen van elkaar onderscheiden dienen te worden. Zo zijn er vooreerst de zogenaamde "interne wateren", dit is het kustgebied dat zich tussen de laagwaterlijn en de vloedlijn bevindt¹³.

¹² België heeft bij wet van 6 oktober 1987 tot bepaling van de territoriale zee van België (BS, 22/10/87), zijn territoriale zee bepaald op 12 mijl. Dit is 22.224 meter. Die afstand is in overeenstemming met artikel 3 van het Zeerechtverdrag. Voorheen beschikte België over een territoriale zee van 3 zeemijlen (1 zeemijl is gelijk aan de lengte van een meridiaanminuut, d.w.z. 1.851,85 meter, maar wordt meestal afgerond tot 1.852 meter ; daarnaast bestaat echter de Engelse – maar ook door vele andere landen overgenomen – traditie om de zeemijl te bepalen op 1.853 meter), gecombineerd met een douanezone van 10 kilometer.

Er weze opgemerkt dat Nederland en België een geschil hebben met betrekking tot de territoriale zee. Op grond van historische rechten claimt Nederland de soevereiniteit over de Wielingen, de belangrijkste vaargeul van de Westerschelde naar de Noordzee. België beschouwt de Wielingen op grond van het equidistantiebeginsel echter als deel van de Belgische territoriale wateren. Begin 1994 kwamen beide regeringen echter overeen om hierover onderhandelingen te beginnen.

¹³ De interne wateren worden, qua rechtsbevoegdheid van de staat, best duidelijk onderscheiden van respectievelijk de territoriale zee en de binnenwateren. Hoewel de interne wateren in beginsel deel uitmaken van de binnenwateren (kanalen, rivieren, meren...), waarover de staat naar eigen intern recht de onbeperkte soevereiniteit heeft, dient de staat zich bij het afbakenen van zijn interne wateren wel degelijk te onderwerpen aan de regels van het internationaal recht. Als maritiem rechtsgebied worden de interne wateren zeewaarts immers begrensd door de zogenaamde "basislijn", die de grens uitmaakt tussen de interne wateren en de territoriale zee. Nog daar gelaten de criteria van hoogwater- en laagwaterlijn omvatten de interne wateren ook alle wateren van de zeehavens, baaien, golven en riviermondingen tot aan de basislijn. Belangrijk hierbij is tevens dat de interne wateren onmiddellijk aansluiten aan het grondgebied van de staat.

Voor dit gebied is het Vlaamse Gewest ten volle bevoegd. De laagwaterlijn fungeert daarnaast ook als de "basislijn"¹⁴ voor de delimitatie van de overige maritieme gebieden. Vanaf de laagwaterlijn is er vooreerst de territoriale zee¹⁵ (12 zeemijlen

¹⁴ De basislijn vormt de sleutel voor het afbakenen van alle mariene rechtgebieden gelegen voor de kust. De basislijn vormt, zoals gezegd, de maximale zeewaartse grens van de interne wateren. De normale basislijn (er zijn meerdere types van basislijnen teneinde een grote variëteit aan geografische situaties op een billijke manier te kunnen ondervangen) is de laagwaterlijn langs de kust, zoals die is aangegeven op officiële door de kuststaat erkende, op grote schaal uitgevoerde zeekaarten (cf. artikel 5 Zeerechtverdrag). Bestaan er echter inhammen of baaien waarvan de monding of breedte minder is dan 24 mijl, dan mag een zogenaamde "rechte basislijn" worden getrokken over de inham ter verbinding van de beide landpunten.

¹⁵ De territoriale zee (ook de territoriale wateren genoemd) is het deel van de zee dat is gelegen tussen de interne wateren en de volle zee, en waarop de kuststaat vanaf de basislijn rechtsgeldig zijn soevereiniteit uitoefent. Iedere kuststaat heeft van rechtswege een territoriale zee, doch hij stelt zelf de breedte ervan vast. Overeenkomstig artikel 3 van het Zeerechtverdrag mag de breedte van de territoriale zee de 12 zeemijl niet overschrijden. De kuststaat heeft eveneens de volledige soevereiniteit over het luchtruim boven zijn territoriale zee, en over de zeebodem en de ondergrond ervan (artikel 2, lid 2 Zeerechtverdrag).

Hoewel de territoriale zee dus behoort tot het territoir van de kuststaat wordt, anders dan bij het landgebied en de binnenwateren, het gezag van de kuststaat hier in niet geringe mate beperkt door het internationaalrechtelijke beginsel van het "recht van onschuldige doorvaart" voor schepen onder een vreemde vlag. Een schip bevindt zich in onschuldige doorvaart als het zich door de territoriale zee begeeft van of naar de havens of binnenwateren van de kuststaat, dan wel de territoriale zee uitsluitend gebruikt als doorvaartroute. Om het onschuldig karakter te behouden dient het vreemde schip zich te onthouden van alles wat de vrede, veiligheid of goede orde van de kuststaat kan bedreigen. Zo dient het zich te houden aan de voorschriften die de kuststaat m.b.t. bepaalde vaarroutes heeft gegeven, er mag niet gevist worden (cf. echter de specifieke visserijregelingen in het kader van de EU) of, als het oorlogsschepen betreft, met wapensystemen worden geoefend. Onderzeeërs dienen tijdens de doorvaart aan de oppervlakte te varen. Iedere opzettelijke en ernstige daad van vervuiling is verboden. Dit regime van onschuldige doorvaart is ingegeven door de wens het internationale zeeverkeer zo min mogelijk te verstoren.

breed), waarna er nog eens een "aansluitende" of "contiguë" zone¹⁶ volgt van opnieuw twaalf zeemijlen. Rekenend vanaf de basislijn kan men daarnaast ook een gebied van 200 zeemijlen afbakenen. Als men van dat gebied de twaalfmijlszone van de territoriale zee aftrekt heeft men de exclusieve economische zone¹⁷ (die, omdat ze wél de aansluitende zone omvat, dus eigenlijk 188 zeemijlen breed is), die zich uitstrekt tot de genoemde 200 mijlen uit de kust¹⁸.

¹⁶ De aansluitende zone is een strook van de volle zee die grenst aan de territoriale zee, en waarin de kuststaat een aantal welomschreven en beperkte bevoegdheden kan uitoefenen. Het gaat hier dan meer bepaald over een preventief en beschermend toezicht ter voorkoming van overtreding van douanevoorschriften en belastingwetgeving en van voorschriften op het gebied van immigratie en van de openbare gezondheid, dan wel om reeds plaats gehad hebbende overtredingen daarvan te bestraffen. Binnen deze zone mogen dus schepen worden aangehouden en onderzocht bij verdenking van voorgenomen dan wel plaats gehad hebbende wetsovertreding op het territoire of in de territoriale zee van de kuststaat. Er moet dus een duidelijke aanwijzing zijn dat het betrokken schip zich begeeft naar, dan wel afkomstig is van het territoire van de staat, want het gaat om de bescherming van de territoriale rechtsorde. Via het Zee-rechtverdrag (art. 33) werd de breedte van deze aansluitende zone gedefinieerd als zijnde maximaal 24 zeemijl vanaf de basislijn. Zelfs bij het hanteren van de maximale breedte van 12 zeemijl voor de territoriale zee, blijft er dus nog een afzonderlijke zone van nog eens 12 zeemijlen over.

Er zij opgemerkt dat de Belgische wetgeving nergens expliciet voorziet in een aansluitende zone. Zijn voormalige douanegebied van 10 kilometer zeewaarts, is ondertussen ook volledig opgeslorpt door zijn territoriale wateren. Er kan dus gesteld worden dat België op vandaag geen aansluitende zone meer opeist. Overigens is ook Nederland nog niet overgegaan tot de afkondiging van een dergelijke aansluitende zone.

¹⁷ De exclusieve economische zone (EEZ) wordt geregeld in Deel V (artt. 55-75) van het Zeerechtverdrag. De EEZ mag zich maximaal uitstrekken tot 200 zeemijlen vanaf de basislijn waarvandaan de breedte van de territoriale zee is berekend (art. 57 Zeerechtverdrag). Gezien de territoriale zee niet onder de EEZ valt, is de EEZ (in de veronderstelling van een territoriale zee van 12 zeemijlen) 188 zeemijlen breed. Binnen die EEZ hebben de kuststaten een soeverein recht op de exploitatie en bescherming van alle (d.w.z. zowel levende als niet-levende) natuurlijke rijkdommen, met daarin begrepen ook de zeebodem en de ondergrond. Zij mogen kunstmatige eilanden en installaties oprichten en maatregelen treffen voor de bescherming van de mariene omgeving (art. 56 Zeerechtverdrag). Binnen de EEZ gelden echter wel de vrijheden van de volle zee zoals deze zijn vermeld in artikel 87 van het Zeerechtverdrag.

¹⁸ Zie algemene overzichtskaarten van de mariene gebieden in de bijlagen I en II.

II.3. De exclusieve economische zone (EEZ)

Gezien de toch niet uitgestrektheid breedte van de exclusieve economische zone, had de heer Paul Van Grembergen van de minister-president graag vernomen of het soms, bijvoorbeeld in de Noordzee, niet bijzonder moeilijk is om de EEZ's van verschillende landen met elkaar te verzoenen.

De minister-president bevestigt desgevraagd dat dit inderdaad een van de meer heikele punten is in het voorliggende Zeerechtverdrag. Voor wat betreft de maximaal op twaalf zeemijlen gebrachte territoriale zee stelden zich qua afbakening nog maar weinig problemen bij UNCLOS III. Artikel 15 voorziet dat deze afbakening dient te gebeuren bij wege van akkoord tussen de betrokken (d.w.z. tegenover elkaar liggende, dan wel aan elkaar grenzende) staten, waarbij voor het geval geen akkoord mogelijk blijkt, het aan elk van de betrokken tegenover elkaar liggende staten hoe dan ook (enige uitzonderingen daargelaten) verboden wordt om met zijn territoriale wateren de equidistantiële lijn (d.w.z. de lijn waarvan elk punt op een gelijke afstand ligt van de kusten van de betreffende staten) te overschrijden¹⁹. Doordat het Zeerechtverdrag echter ook voorziet in nieuwe en uitgebreide (functionele) zones van nationale jurisdictie over de zeeën (met name de EEZ en het continentaal plateau) werd de zaak meteen ook een heel stuk ingewikkelder. In diverse gebieden, zoals onder andere de Noordzee, overlappen die zones elkaar immers²⁰. Waarbij de minister-president ook nog laat opmerken dat het hier tot nog toe niet ter sprake gekomen "continentaal plat" een sterke interrelatie heeft met de problematiek van de EEZ.

¹⁹ Er wordt in het verdrag niets voorzien m.b.t. de delimitatie van de "aansluitende zones", omdat er van uit wordt gegaan dat de methode die door de betrokken staten wordt gehanteerd om hun respectieve territoriale wateren af te bakenen, meteen ook geldt voor hun contiguë zones.

²⁰ In tegenstelling tot de territoriale zee, waar het gewone beginsel van de staatssoevereiniteit geldt (met de belangrijke uitzondering van het hoger reeds vermelde recht op vreedzame doorvaart), oefenen de staten m.b.t. de overige mariene gebieden (waarbij het gaat om horizontale, verticale en functionele zones) in zeer uiteenlopende mate soevereiniteit en jurisdictie uit. Het probleem van de afbakening van het continentaal plat en de EEZ was tijdens de derde zeerechtconferentie dan ook een zeer controversiële kwestie. In essentie bestonden er twee kampen die respectievelijk de techniek van de equidistantiële lijn, dan wel het billijkheidsbeginsel voorstonden. Omdat men er maar niet uitraakte besloot men omtrent deze kwestie gewoon de knoop niet door te hakken, teneinde toch nog in 1982 tot een eindtekst te komen. Daarom bevatten zowel artikel 74 (over de EEZ) als artikel 83 (over het continentaal plat) een

II.4. De vrijheid van de volle zee versus de "nationalisering" van delen van de zee in het Zee-rechtverdrag

De heer Paul Van Grembergen wenst daarnaast ook zijn bezorgdheid uit te drukken over het feit dat dit verdrag in wezen hoe dan ook een van de oudste verworvenheden van het moderne volkenrecht, en daarmee tegelijk een van de belangrijkste verworvenheden van de mensheid, zijnde de vrij-

heid van de volle zee²¹, op de helling zet²². Dit gebeurt daarenboven op een volgens de heer Van Grembergen intellectueel fundamenteel oneerlijke wijze. Daar waar het oorspronkelijke Deel XI minstens nog de absolute vrijheid van de volle zee inperkte ten behoeve van de mensheid in haar geheel (door de zeebodem en zijn rijkdommen tot "gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid" te verklaren), werd dit stelsel van exclusieve rechten, onder druk van de industrielanden, omgebogen naar een systeem van geboden en verboden dat het de economische grootmachten in essentie gemakkelijker maakt om inzake ontginning hun slag thuis te halen. Hoewel het er op het eerste zich dus op kan lijken alsof het nieuwe Deel XI minder restrictief is en dus meer vrijheid garandeert, komt het in wezen neer op een codificatie van het recht van de (economisch) sterkste. De heer Paul Van Grember-

identieke bepaling (telkens in hun eerste lid) die ertoe strekt dat de afbakening in deze gevallen zal gebeuren "bij wege van een overeenkomst op basis van het internationale recht, zoals bedoeld in artikel 38 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof (IHJ), ten einde een billijke oplossing te bereiken" (artikel 38 van het IHJ gaat over de bronnen van het volkenrecht en vermeldt alsdusdanig : 1. internationale verdragen ; 2. internationale gewoonte als blijk van een als recht aanvaarde algemene praktijk ; 3. de algemene rechtsbeginselen ; 4. rechterlijke uitspraken en de geschriften van de meest bevoegde auteurs van de verschillende naties als hulpmiddelen voor het bepalen van rechtsregels. Hierbij weze nog vermeld dat men er op vandaag van uitgaat dat deze opsomming niet echt volledig meer is. Overigens heeft artikel 38 ook nog een tweede paragraaf waarin gesteld wordt dat het IHJ beschikt over de bevoegdheid om naar billijkheid te oordelen indien de partijen hiermee instemmen. De billijkheid vormt dus alsdusdanig geen rechtsbron, maar wel een rechterlijk middel om een geschil te kunnen beslechten).

Voor een kaart met de verdeling van het Noordzeegebied zie bijlage III (waarbij dient opgemerkt dat België ondertussen wel al een afbakeningsverdrag heeft gesloten met het Verenigd Koninkrijk en met Frankrijk (BS, 01/12/93, p. 25728 en p. 25735), en tot overeenstemming is gekomen met Nederland nopens de coördinaten die als grens van het continentaal plat zullen dienen).

Voor een kaart waarop tot uiting komt tot welke complexe situaties de diverse claims op de diverse gebieden aanleiding kunnen geven, zie bijlage IV, de maritieme betwistingen over het "Rockall Plateau" gelegen ten westen van Ierland en Groot-Brittannië, ten zuid-westen van de Faeröer-eilanden en ten zuiden van IJsland.

Voor een bespreking van deze en aanverwante problematieken zie : M.I. GLASER, *Neptune's Domain – A political geography of the sea*, Boston, Unwin Hyman, 1990, 151 p.

²¹ Cf. Hugo Grotius (Hugo De Groot) met zijn "Mare Librum", 1609. Minder bekend is het feit dat dit boek in feite een afzonderlijke uitgave betreft van een deel van een veel ruimer werk over het buitrecht ("De Iure Praedae Commentarius"), dat Grotius in 1604 schreef in opdracht van de Verenigde Oost Indische Compagnie. Onmiddellijke aanleiding hiervoor was het buitmaken van een Portugees schip door Jacob van Heemskerck. Het hoofdstuk uit dit boek dat handelde over de vrije vaart en handel op Indië kreeg een speciale relevantie doordat in die tijd Portugal een eigendomseis legde op het geheel van de Indische Oceaan, Spanje op de Stille Oceaan en de Golf van Mexico (cf. ook de pauselijke bullen "Inter caetera" uit 1493, en het verdrag van Tordesillas van 1494 – waaruit moest blijken dat Spanje en Portugal de Atlantische Oceaan onder elkaar verdeeld hadden), terwijl Groot-Brittannië een eis legde op de Noordzee. De theorie van Grotius weerlegde die Spaanse en Portugese eisen.

²² Een echo hiervan is nog terug te vinden in artikel 89 van UNCLOS III, waarin het principiële verbod voor staten om zich delen van de volle zee toe te eigenen wordt verwoord als "Geen enkele staat kan rechtsgeldig een deel van de volle zee aan zijn soevereiniteit onderwerpen".

gen concludeert dan ook dat het voorliggende verdrag noch moreel, noch intellectueel, echt voldoening kan schenken²³.

Terzake laat de minister-president opmerken dat de historische kern van het zeerecht, zijnde de vrije scheepvaart (overigens inderdaad een nevralgiek punt) door het verdrag wel degelijk ten volle gewaarborgd blijft, en dit ook in de EEZ boven het continentaal plat, buiten de 12 zeemijl. Verwijzend naar wat hij hoger reeds gezegd heeft over de gepercipieerde ambivalentie van het verdrag, verklaart de minister-president de mening te zijn toegedaan dat over het algemeen toch gesteld kan worden dat de finale versie van het verdrag een vrij degelijk evenwicht tot stand brengt tussen respectievelijk het "patrimonium" en de "economisch verantwoorde exploitatie" van de oceanen. In de aanloop naar de derde zeerechtconferentie van de Verenigde Naties had, om nobele humanitaire redenen én conform de tijdsgeest – de idee postgevat dat de oceanen hoofdzakelijk, zoniet bijna exclusief, benaderd dienden te worden vanuit het oogpunt van het bevorderen van de belangen van

de landen in ontwikkeling²⁴. Dit was echter meteen ook de reden waarom de geïndustrialiseerde wereld het in een eerste fase bijzonder moeilijk had met het verdrag. Door in een tweede fase de notie in het verdrag te introduceren dat men economisch wel degelijk iets kan en mag gebruiken als zulks economisch echt verantwoord is – en dit daarenboven niet zomaar in het wilde weg – werd de oorspronkelijke tegenstelling tussen de twee groepen van landen grotendeels opgeheven. Ook heel wat ontwikkelingslanden en landen in ontwikkeling bevestigden hun blijvende adhesie aan dit vernieuwde verdrag, om de eenvoudige reden dat voor 1982 enkel de grote, en rijke en goed-geutiliseerde mogendheden toegang hadden tot een aantal van de nu in het verdrag opgenomen natuurlijke zeerijkdommen. Het niet-goedkeuren door de geïndustrialiseerde landen van het Zeerechtverdrag zou het de facto tot dode letter gemaakt hebben, waardoor de ontwikkelingslanden (door gebrek aan geld en technologie) meteen ook zouden blijven steken zijn in een toestand ante-1982. Door tegelijk af te stappen van de al te eenzijdige gerichtheid op de belangen van de ontwikkelingslanden, maar die ontwikkelingslanden toch een blijvende betrokkenheid bij de verdragsuitvoering (en dan in casu de uitvoering van Deel XI) te garanderen, werd het verdrag opnieuw evenwichtiger (dé basisvoorwaarde voor het succes van welk verdrag dan ook) waardoor het verdrag er opnieuw kan toe bijdragen om op een economisch verantwoorde en geargumenteerde wijze iets te doen met de rijkdommen van de wereldzeeën.

²³ In het hedendaagse volkenrecht heeft zich het concept "global commons" ontwikkeld. Over dergelijke globale rechtsgebieden van het internationaal recht kan geen enkele staat alleen besluiten nemen. Het betreft bepaalde geografische gebieden van de aarde en in wezen de gehele cosmos (cf. het ruimterecht). Voor wat betreft de aarde zijn dit de oceanen en hun luchtruim, de atmosfeer en Antarctica. Tezamen beslaan deze ongeveer drie kwart van het totale aardoppervlak, hetgeen op zich al aangeeft hoe belangrijk ze zijn voor de menselijke omgeving. Geen enkele staat kan hierover, via de nationale jurisdictie, eenzijdige besluiten nemen. Enkel een aanvaarde internationale regeling is toegelaten volgens de internationale verdragen, de rechtspraktijk van de staten en de opinio juris. Globale rechtsgebieden ontleen hun karakter dus niet zozeer aan hun fysieke kenmerken, als wel aan de stand van het internationaal recht, dat mettertijd kan veranderen. De technologische ontwikkelingen en de veranderingen in de juridische perceptie zijn de belangrijkste elementen in de ontwikkeling van de status van de globale rechtsgebieden. In de huidige regelingen van de globale rechtsgebieden wordt er van uit gegaan dat zij dienen te worden behouden in hun oorspronkelijke staat, en dat zij in zekere mate worden bestuurd door de internationale gemeenschap, ook in het belang van de toekomstige generaties.

II.5. Het continentaal plat

Aansluitend op de bedenking van de heer Van Grembergen over de EEZ had de heer Stefaan Platteau vanwege de minister-president graag enige opheldering gekregen omtrent het concept "continentaal plat", en ook omtrent de wijze waarop dit continentaal plat zich verhoudt tot de EEZ.

²⁴ Cf. vooral het ideeëngoed van Dr. Arvid Pardo – VN-ambassadeur voor Malta – dat hij medio en najaar 1967 naar buiten bracht, o.a. tijdens een rede voor de Eerste Commissie van de Algemene Vergadering van de VN, en waarbij hij aan de Secretaris-generaal van de VN voorstelde om aan de agenda van de 22^e vergadering van de VN een punt toe te voegen inzake het beheer van de natuurlijke rijkdommen van de zee, en dit in de zin van het door hem naar voor gebrachte volkomen nieuwe begrip "gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid". Dit voorstel en deze rede vormden de eerste schakel in een hele ketting van gebeurtenissen die uiteindelijk zouden leiden tot het VN-Zerechtverdrag van 1982.

De minister-president preciseert dat het continentaal plat de zeewaarts gelegen voortzetting is van de continentale landmassa, vanaf de kustvlakte, welke zich uitstrekt tot waar een snelle verandering van het reliëf naar grotere diepte begint²⁵. De gemiddelde waterdiepte bij de plotse reliëfval werd traditioneel op 200 meter gelegd²⁶. Onder het continentaal plateau wordt verder traditioneel enkel verstaan de zeebodem en de ondergrond van die zeebodem²⁷. In het Zeerechtverdrag wordt een zeer omstandige en ingewikkelde definitie gegeven in artikel 76, waarbij er in essentie naar wordt gestreefd om de concepten EEZ en continentaal plat zoveel als mogelijk in overeenstemming te brengen met elkaar. Als algemene regel geldt immers dat het continentale plat zich uitstrekt tot een afstand 200 zeemijlen vanaf de basislijn vanaf dewelke de territoriale zee wordt berekend (en dit zelfs indien de uiterste fysieke rand van het continentaal plateau zich niet zover uitstrekt²⁸). Voor staten wier fysiek-geografisch continentaal plat zich verder dan 200 zeemijl zeewaarts uitstrekt, voorziet het verdrag echter mogelijkheden om tot 350 mijl ver te gaan. Een commissie inzake de grenzen van het continentale plat moet dan nagaan op grond van welke wetenschappelijke gegevens een kuststaat het gebied van zijn continentaal plat, dat meer dan 200 zeemijl bedraagt, vaststelt.

II.6. Blijvende bezwaren inzake Deel XI van het Zeerechtverdrag

De heer Stefaan Platteau brengt in het midden dat, zijns inziens, zelfs het herwerkte Deel XI van het Zeerechtverdrag nog steeds een vrij omvattende institutionele structuur behelst. Er wordt immers nog steeds voorzien in de oprichting van een nieuwe internationale organisatie, de "internationale Zeebodemautoriteit" (afgekort ; de "Autoriteit"),

door middel van dewelke de staten die partij zijn bij het verdrag de werkzaamheden in het "Gebied"²⁹ organiseren en er controle op uitoefenen. Daarnaast zijn er dan nog de "Vergadering", de "Raad", de "Onderneming", het secretariaat, en een juridische en een technische commissie³⁰. Daarenboven vormt zelfs het herwerkte Deel XI potentieel een beperking op de vrijheid van exploitatie van de mariene rijkdommen. Zijdelings wijst de heer Platteau er ook op dat in de Commissie voor Financiën (titel 9 van de bijlage bij de overeenkomst betreffende de uitvoering van Deel XI) – in tegenstelling tot wat gewoonlijk het geval is in internationale organisaties waar elk lid doorgaans één stem heeft – de industrielanden die het meest bijdragen tot het budget van de Autoriteit een bevoorrechte positie innemen. De vijf grootste betalers krijgen immers een zetel in de commissie. Financieel gezien is dit volkomen logisch.

De minister-president wijst er terzake op dat men zich hier in wezen niet blind mag staren op het louter monetaire aspect. Achter de geldkwestie zit immers de diepergaande kwestie van de technologie verborgen. Wie de grootste financiële hulpbronnen heeft, beschikt immers tegelijk meestal ook over de technische kennis nodig voor de exploitatie van de zeebodem. Het is derhalve ook in technisch opzicht logisch dat degene die technologisch het verst staat een zwaarder wegende stem heeft in de besluitvorming binnen de Autoriteit.

De heer Stefaan Platteau stelt ook vragen bij het feit dat de zetel van de Autoriteit in Jamaica gevestigd is.

²⁵ Voor een overzichtskaart, zie bijlage I en II.

²⁶ De uitgestrektheid van het continentaal plateau varieert enorm. Gaande van praktisch nihil voor de westkust van Zuid-Amerika, tot 200 mijl en meer in de Beringzee, met een wereldgemiddelde van 40 mijl.

²⁷ Er zij opgemerkt dat de gehele Noordzeebodem continentaal plat is. Overigens beschikt een staat van rechtswege over een continentaal plat. Afkondiging ervan is dus niet nodig. Afbakening ervan is daarentegen wél nodig.

²⁸ In de gevallen dat het continentaal plat geen 200 mijl ver reikt, impliceert de juridische 200-mijlsgrens dat een gedeelte van wat geomorfologisch tot de oceaانبodem moet worden gerekend, juridisch onder het regime van het continentaal plat valt.

²⁹ Deze term is de Nederlandse vertaling van het oorspronkelijk Engelse begrip "the Area". Het "Gebied" omvat de zeebodem en de ondergrond daarvan, gelegen buiten de grenzen van het continentale plat.

³⁰ Naast de Internationale Zeebodemautoriteit en haar diverse organen, wordt overigens ook het Internationale Hof voor het Recht van de Zee opgericht. Hierdoor staan er uiteindelijk vier fora open voor de beslechting van eventuele geschillen tussen verdragsstaten : het Internationaal Hof voor het Recht van de Zee, het Internationaal Gerechtshof, een bijzonder scheidsrecht en een gewoon scheidsgerecht. Kiezen de betrokken staten niet dezelfde procedure, dan voorziet het verdrag in verplichte arbitrage.

Verwijzend naar hetgeen hij hoger reeds gesteld heeft met betrekking tot de problemen waartoe Deel XI van het verdrag oorspronkelijk aanleiding gaf, geeft de minister-president mee dat het vestigen van de zetel van de organisatie in Jamaica eigenlijk een toegift, dan wel een symbolische daad, is geweest naar de ontwikkelingslanden en de landen in ontwikkeling toe.

II.7. Beperkte relevantie van het Zeerechtverdrag voor Vlaanderen

Met betrekking tot de relevantie voor Vlaanderen van het Zeerechtverdrag, meent de heer Stefaan Platteau dat deze vooralsnog niet erg groot is, maar in het licht van de opmerkingen van de Raad van State valt niet uit te sluiten dat hier in de toekomst verandering in komt. Dat Vlaanderen ondertussen via het Verdrag van Parijs van 22 september 1992 inzake de bescherming van het marien milieu van de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan (goedgekeurd bij decreet van 19 april 1995) overigens reeds in een regionale regeling is betrokken acht de heer Stefaan Platteau een gunstig en indicatief teken daartoe te zijn.

II.8. De Belgische bevoegdheidsverdeling in relatie tot het voorkomen en bestrijden van milieurampen op zee

Onder verwijzing naar Deel XII van het Zeerechtverdrag, inzake de bescherming en het behoud van het mariene milieu, constateert de heer Carl Decaluwé dat artikel 196 expliciet voorziet dat alle nodige maatregelen moeten worden genomen ter voorkoming, vermindering en bestrijding van mariene pollutie. Tevens stelt hij vast dat dit artikel in de memorie van toelichting benaderd wordt onder de "raakpunten met Vlaamse bevoegdheden". Puttend uit zijn herinneringen wijst hij terzake op een aantal anomalieën die hij heeft moeten vaststellen naar aanleiding van de ramp met de Mont-Louis in 1984³¹. Toen de vaten met hun giftige inhoud op

zee rondredren bleek het federale ministerie van Volksgezondheid bevoegd te zijn voor de bescherming van het maritiem gegeven. Vanaf het ogenblik dat de vaten aanspoelden werd Vlaanderen bevoegd. Toch deed zich bij die, in beginsel klare, bevoegdheidsverdeling een probleem voor. Van zodra die gifvaten immers bleven steken op een zandbank bleek het plots niet meer duidelijk te zijn wie kon optreden. Van de minister-president had de heer Carl Decaluwé dan ook graag vernomen wat op vandaag de toestand terzake is.

De minister-president bevestigt desgevraagd dat de inadequate (want helemaal niet homogene, en onvoldoende op de maritieme realiteit geënte) bevoegdheidsverdeling inderdaad vrijwel onmiddellijk en vrijwel altijd tot problemen leidt als er zich een ramp voordoet op zee. De territoriale wateren zijn immers nog steeds federaal bevoegdheidsdomein, terwijl de gevolgen van een ramp die zich in die territoriale wateren voordoet meestal wel degelijk de kust bereiken en zo ook het Vlaamse Gewest treffen. Vlaanderen ziet zich dan ook geconfronteerd met een situatie waarin het enerzijds niet preventief kan of mag optreden of ingrijpen, maar anderzijds wel moet opdraaien voor de gevolgen van, bijvoorbeeld, milieurampen op zee. Alleen al hierom is het gerechtvaardigd om, voor de toekomst, terzake te pleiten voor een bevoegdheidsherverdeling dan wel minstens voor een versterkte samenwerking. De kwestie blijft dus aan de orde voor wat Vlaanderen betreft.

III. STEMMINGEN

III.1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen met 7 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen met 7 stemmen bij 1 onthouding.

³¹ Op 25 augustus 1984 ramde een veerboot, de Britannia, het Franse vrachtschip Mont-Louis. Het ongeluk gebeurde op een kleine 20 kilometer voor de kust van Oostende buiten de Belgische territoriale wateren, maar in de zone waar België verantwoordelijk is voor ongevallen. Eigenaar van de Mont-Louis was de Franse staatsrederij, de Compagnie Générale Maritime. Aan boord bevonden zich 30 containers met uraniumhexafluoride, goed voor 450 ton, 22 lege vaten en voorts goederen omschreven als "general cargo".

III.2. Eindstemming

Ter stemming gelegd wordt tenslotte ook het geheel van het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het Recht van de Zee, en de bijlagen, ondertekend in Montego Bay op 10 december 1982, en de Overeenkomst inzake de toepassing van deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982, en de bijlage, ondertekend in New York op 28 juli 1994 aangenomen met 7 stemmen bij 1 onthouding.

De verslaggever,

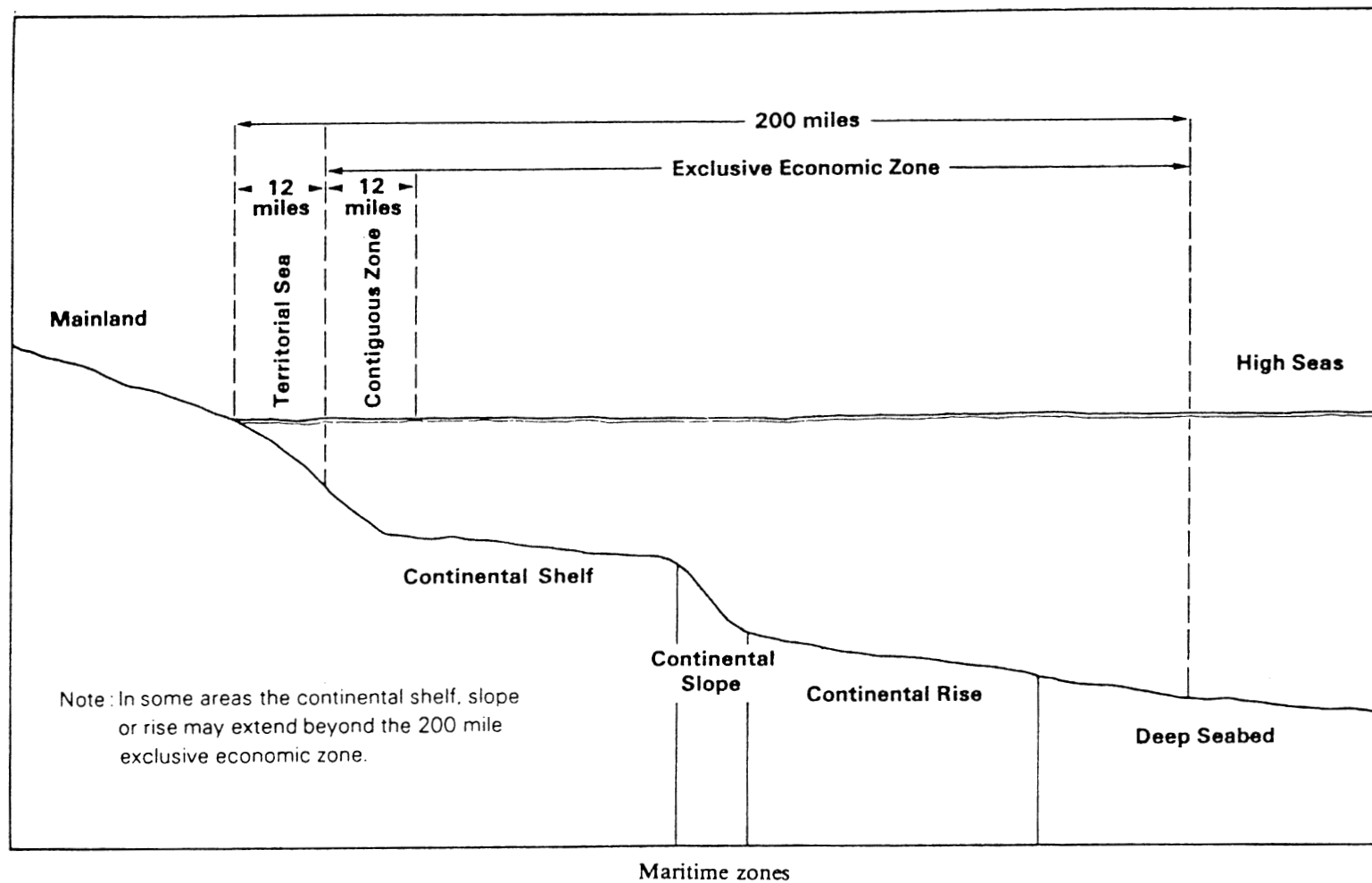
Carl DECALUWÉ

De voorzitter,

Jef SLEECKX

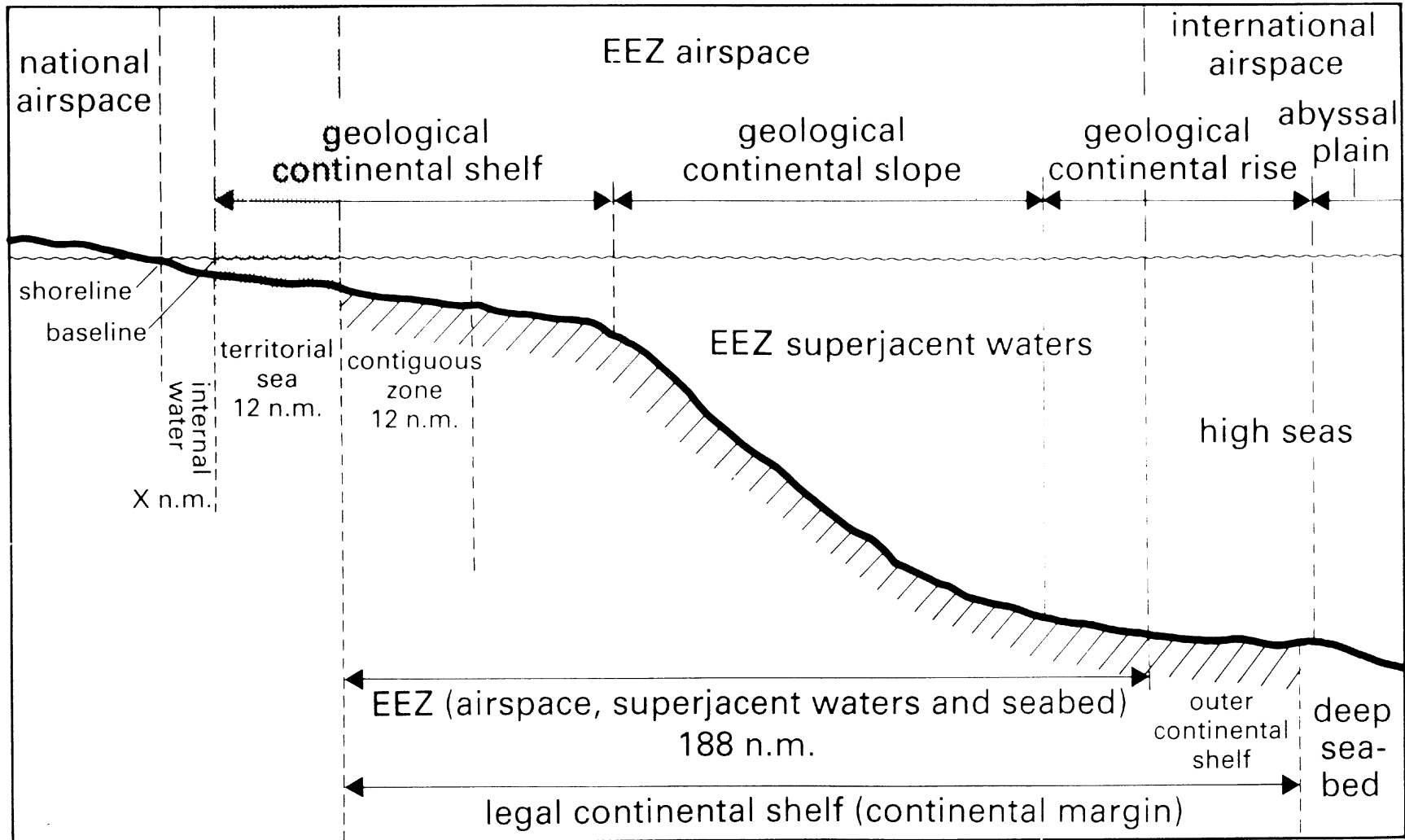
BIJLAGEN

BIJLAGE I :
Overzicht van de verschillende mariene zones

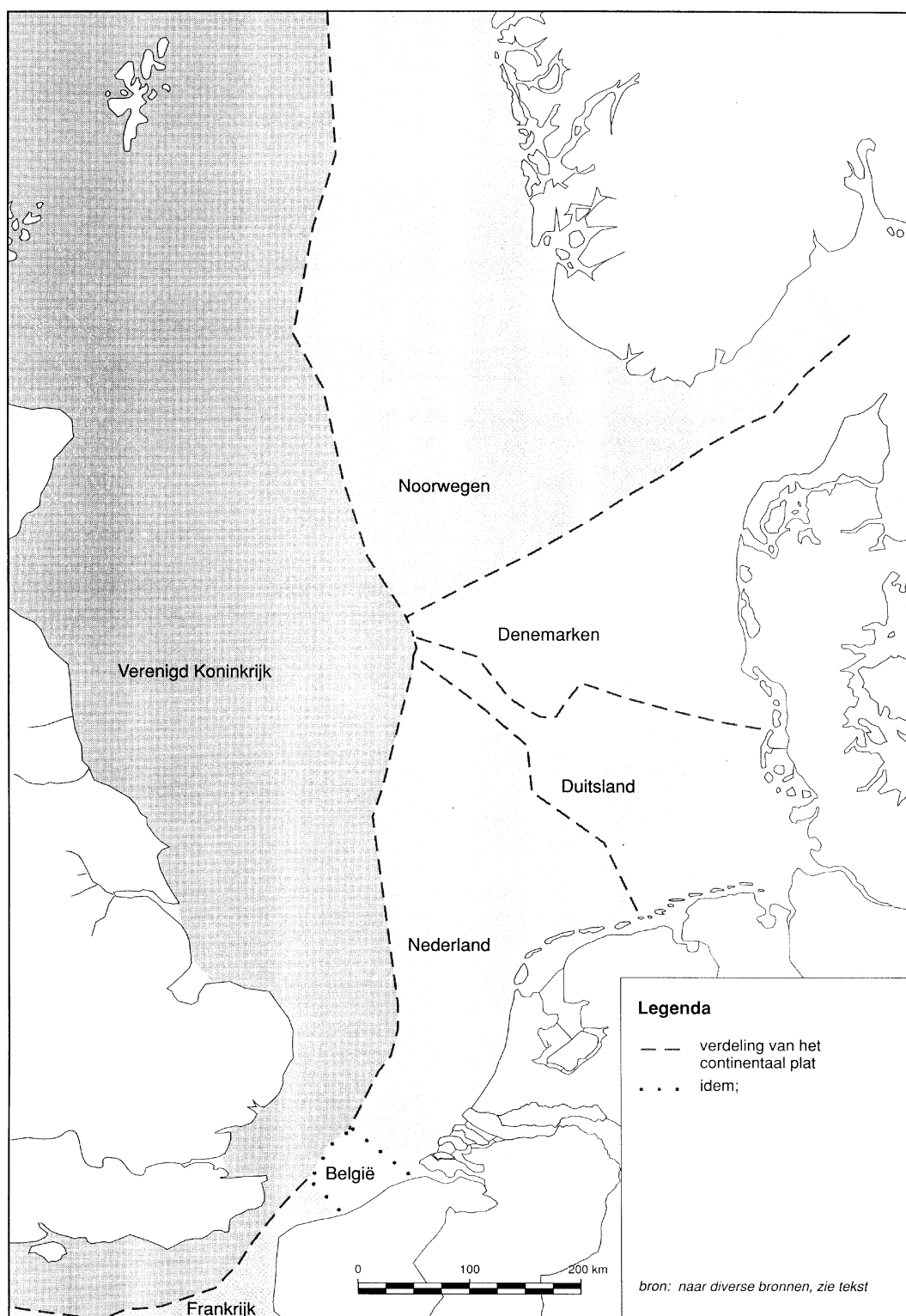
Bron : CHURCHILL, R. en LOWE, A. *The Law of the Sea*, Manchester University Press, 1991, p. 25

BIJLAGE II :
Gedetailleerd overzicht van de mariene gebieden

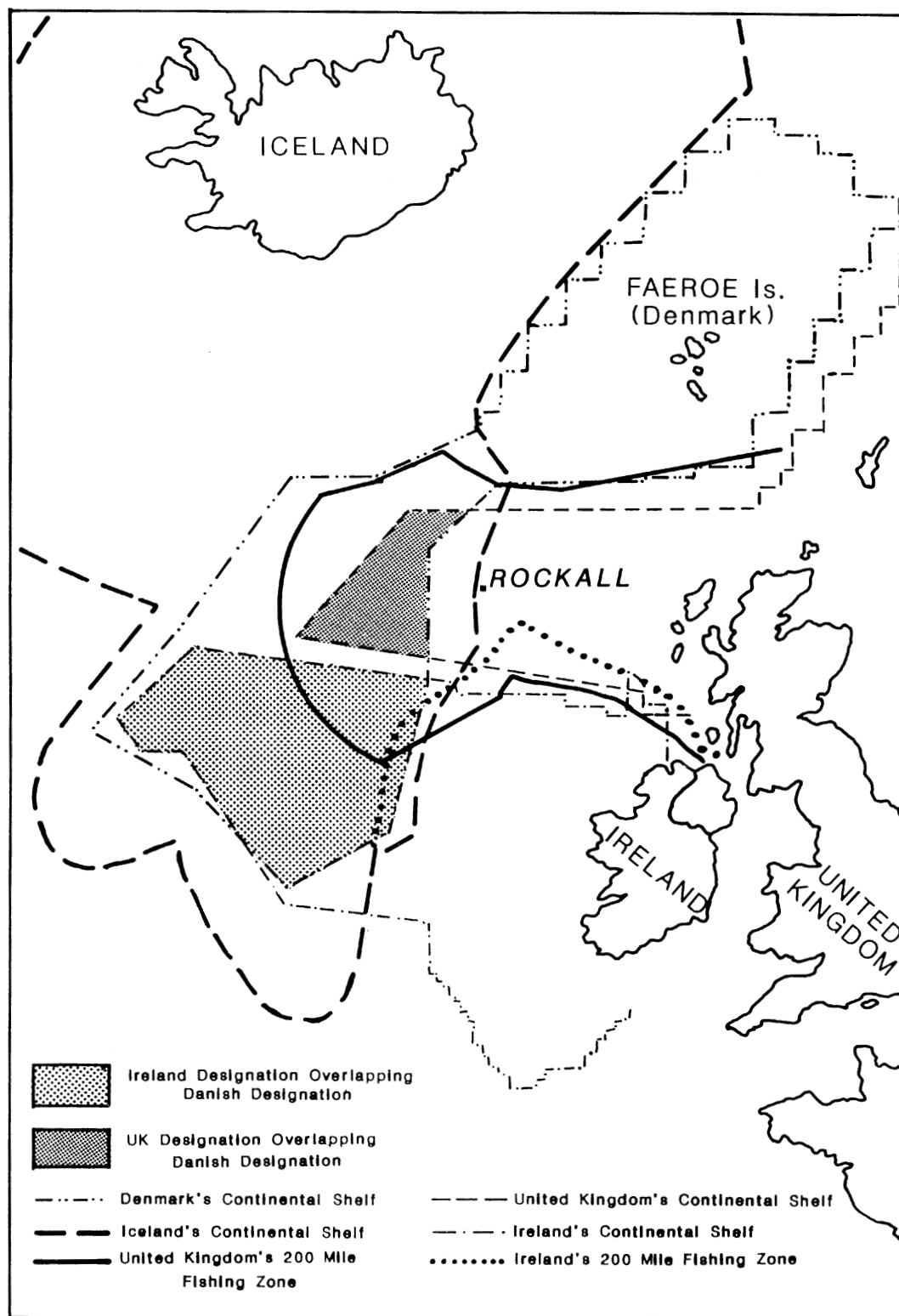
Bron : GLASSNER, M., *Neptune's Domain. A political geography of the sea*, Boston, Unwin Hyman, 1990, p. 19

BIJLAGE III :
Verdeling van het continentaal plat in de Noordzee

Bron : INTERDEPARTEMENTALE COÖRDINATIECOMMISSIE VOOR
NOORDZEEAANGELEGENHEDEN (ICONA), *Noordzee-atlas voor het Nederlandse beleid en beheer*,
Amsterdam, Stadsuitgeverij Amsterdam, 1992, p. 4

BIJLAGE IV :
Betwiste maritieme grenzen in het gebied van het Rockall Plateau

Bron : GLASSNER, M., *Neptune's Domain. A political geography of the sea*, Boston, Unwin Hyman, 1990, p. 130